

Elektrik - Gemi - inşaat - Kimya - Maden - Makina Mühendisleri Odaları
Tarafından Meslekdaş Milletvekili ve Senatörler İle Bakanlıklar
İlgilerine 14 -12 -1967-Tarihinde Bulvar Palasta Yapılan Bir
Yemekli Toplantıda verilen

M U H T İ R A

**TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI
KANUNU:**

Feyyaz Köksal ve arkadaşlarının hazırladıkları kanun teklifinin, Millet Meclisinde, Geçici Komisyonun olumlu ve sürekli çalışmalarıyla Genel Kurul Gündemine kadar iletilmiş olmasından duyulan memnunlukla hizmeti geçenlere teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Teklifin, Millet Meclisi Genel Kurulunda - mümkünse öncelik ve ivedilikle görüşülerek, Cumhuriyet Santosuna intikali ve Senatoda da aynı yoldan yürütülmesi için Sayın Parlamentelerin ilgilerini ve çabalarını esirgememelerini, bu meydana Geçici Komisyonunda kabul olunan metne nazaran vaki olabilecek esasa taallük etmeyen bazı değişiklik isteklerimizin de sağlanmasına diliyoruz.

TEKNİKERLER KANUNU

Odalarımız, Hükümet tasarısını aynen desteklemektedir.

Çünkü Odalar, teknikerlere ve onların meslekî hizmetlerine olan ihtiyacı bilmekte, unvanlarının korunması, yetki ve sorumluluklarının belli edilmesi, daha ileri öğrenim imkânlarının sağlanması istegiridedir.

Bu düşünceye uygun olarak ilgili Bakanlıkların Müsteşarlar seviyesindeki uzun ortak çalışmalarıyla hazırladığı protokol esaslarına göre, Millî Eğitim. Bakanlığınca düzenlenip Hükümetçe Meclise sevk edilmiş olan tasarı, yurd İhtiyaçlarına, gerçeklere ve teknikerlerin yararına uygundur.

İsteğimiz, Meclisin önce Millî Eğitim sonra havale olduğu Sanayi, Bayındırlık, Bütçe ve Plân Komisyonlarında bu tasarının aynen desteklenmesi ayrıca İmar-İskân Komisyonunca istenerek incelenmesidir.

özellikle, tasarının 6. ncı maddesinde teknikerlerin yetkilerinin bir yönetmelikle belirtilmesi hükmü getirilmekte iken, söz konusu yet-

kilerin, kanunun bu maddesi ile tesbit ve tadadı eğilimine kesinlikle karşıyız. Kanunda böyle bir değişiklik yapılmasını ısrarla rica ediyoruz.

Nitekim, Bayındırlık Bakanlığı yöneticiliği ile ilgili Bakanlıklar temsilcilerinin yaptığı uzun çalışma sonunda da bu görüşün muhafaza olduğu anlaşılmaktadır.

Teknikerlere yetkinin yönetmeliklerle verilmesi nedenleri ile anılan kanun teklifi hakkındaki görüşlerimiz özet olarak Ek 1 ve Ek 2 de belirtilmiştir.

Teknikerlerin haklarının verilmediği ve iş imkânlarının bulunmadığı iddiaları, yevmiye kararnamesindeki dereceleri ve tüm iş alanının teknikerlere olan ihtiyacı ile çalışmaktadır. Bu konuda güçlük, isteklerin haklı ve makul olmayışında doğmaktadır.

228 SAYILI KANUN

Ücretli ve maaşlı Devlet hizmetlerinin emeklilik yönünden birleştirilmesi maksadıyla çıkarılmış olan 228 sayılı kanunun, bu maksadı sağlaması mümkün olamamıştır.

Yevmiye, Devletçe kabul edilmiş bir ödeme şekli olduğu halde, değişen şartları yüzünden maaşlı pozisyonlardan yevmiyeli hizmete geçilmiş olmasıyla veya aksı hal ile emeklilik hakkının zıyana uğraması, buna karşılık yevmiye baremi ile çalışan mensuplarımızın işçi haklarına sahip bulunmamları vakıasına olumlu yönde cevap olacak bir Hükümet çalışmasını da memnunlukla izlemekte ve Odalar olarak bu çabayı desteklemekteyiz.

Maliye Bakanlığında uzunca bir süredir incelenmekte olduğu anlaşılan bu taslağın benimsemek kanun teklifi haline getirilmesini ve Meclise sevk edilmesini Parlamentelerimizden diliyoruz.

Bu teklifin, Hükümetçe destekleneceğini tabii gördüğümüzden, Mecliste yürütülmesinde önemli bir engel olmayacaktır.

Çanun taslak-teklifi Ek 3 de sunulmuştur. Uygun bulunduğu takdirde tarafınızdan teklif haline getirilmesini rica ediyoruz.

Bütçenin B Cetveli 12000 Sayılı Personel Giderleri Kısmında Değişiklik Yapılması :

Devlette yevmiyeli olarak çalışıp, işçi statüsüne tâbi oldukları iş Kanunu ve Danıştay Kararlarıyla kesinleşmiş bir kısım üyelerimizin, işçiler gibi almaya hakkazandıklan ikramiyeleri, Bütçenin R cetveline konulan mani bir hüküm ile ödenemez hale getirilmektedir.

Bu işlem haksız ve mesnetsizdir.

Konulan mani hükmün, D Cetvelinden ücret alanlar için mevcut kararlara dayandığı, yevmiyeliler için dayanaksız bulunduğu vakıa olmak ve Bütçe kanunu böyle bir formül ile doğmuş ve kesinleşmiş bir hakkı kaldırmamak gerektir.

Bütçenin R Cetvelinin 12000 sayılı kısmından hakların kaybına sebep olan bu hükmün çıkarılmasını diliyoruz.

Bu konuda daha geniş açıklama Ek 4 de sunulmuştur.

Memur Mühendis ve Mimarlarla ödenek Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi :

Değişen şartlar yüzünden teknik personelin hemen tamamının yevmiye baremi ile çalışmakta olmasına karşı, sayılan pek mahdut da olsa bir kısım üyelerimiz halen maaş almaktadırlar. Bu gibilere verilen maaş ve ek görev ücretleri öteki meslek dallarının zamana sağladıkları çok çeşitli adlardaki imkânlar ve bilhassa serbest sektördeki ücret seviyesi ile mukayese edilemez durumdadır.

Fedakârlıkla hizmetlerini sürdürmekte olan maaşlı meslekdaşlarımızın durumlarını bir derece düzeltmek (hiç olmazsa veterinerlerin sahip olduğu imkânlara kavuşturmak) için bir ödenek verilmez zaruri görölmektedir.

Bu konudaki çalışmamız kanun teklifi tasarı halinde Ek 5 de sunulmuştur. Tetkik ve kabul buyurulduğu takdirde kanun teklifi haline getirilmesini rica ediyoruz.

4/10195 Sayılı Kararnamenin Tadili :

Kesin bir ihtiyaçla Devletin ödeme sistemine girmiş bulunan ve teknik personelin yevmiyelerini düzenleyen bu kararnamede, değişen konjoktüre, zam gören maaşlara ve serbest piyasa ile dış memleketlere teknik güç ihracı imkânlarının artmasına göre bir değişiklikle yevmiyelerde bir artışın yapılmamış olması, üyelerimizin resmî sektöre itibarlarını azaltmakta, fedakârlık duygularıyla uzun zamandır bekleyenleri huzursuz kılmaktadır.

Her halde en kısa zamanda yevmiye miktarlarının makûl seviyelere çıkarılması zorunludur.

Bu husustaki görüşümüz Ek 6 da sunulmuştur.

Dileđimiz, uzun süredir bazı Bakanlarımızca da benimşenip izlenen tadilin en kısa sürede sonuçlanması için etkili teşebbüslerde bulunulmasıdır.

Özel Okullar Konusu :

Çok önemli olan bu konu üzerinde ortak bir görüş sağlanarak takdim edilmek üzere Odalarımızca çalışılmaktadır.

İnşaat Mühendisleri Odasının yapılmış bir çalışma ayrıca sunulmuştur.

EK : 1

TEKNİKERLER KANUNU KONUSUNDA ELEKTRİK, GEMİ, İNŞAAT, KİMYA, MADEN ve MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODALARININ MÜŞTEREK GÖRÜŞÜ

1. Teknikerlerle ilgili hükümetin kanun tasarısını tamamen destekliyoruz.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan kanun tasarısı memleketimizde teknik toplumdaki dengeyi en olumlu bir şekilde muhafaza edecektir.

2. Tekniker, teknik kademe zincirinde mühendis ile ve işçi arasındadır.

Tekniker, Mühendisin nezareti altında kendisine verilen işi teknik icap ve standartlara göre yapan ve yaptıran bir teknik elaman olarak düşünölmüş, öyle yetiştirilmiş ve bugün endüstri-

mizin bütün kollarında usta ve işçi ile Mühendis arası bir kademe olarak kabul edilmiştir. Gerek nazarî, gerek pratik bilgileri taşıyan Tekniker, bu niteliği ile işi hazırlayan, kuran ve yürüten Mühendis ile işi yapacak olan usta ve işçi arasında uygulayıcı ve uygulatıcı bir kademeyi işgal etmektedir.

3. Teknikerlere verilmesi istenen hak ve yetkiler kanunla sınırlandırılmayın yönetmeliklere bırakılmalıdır.

Hiç bir meslek mensubunun hak ve yetkileri kanunla sınırlandırılmamıştır. Teknik kademe-

hizmet zinciri halkalarından yalnız bir tanesi olan Teknikerin hak ve yetkileri de rijlt bir şekilde kanun kapsamına girmemelidir.

Tamamen teknik bir konu olan ve teknik şahıslarca hazırlanmış olsa dahi zam ve mekâna göre değiştirilmesi ve uygulaması gereken olan teknikerlerin görev ve yetkileri hiç bir zaman kanun kapsamına girmemeli ve ilgili Bakanlıklar tarafından hazırlanacak olan yönetmeliklerde belirtilmelidir.

4. Tekniker okulları ikinci beş yıllık plân Devresinde tamamen kapatılacaktır.

Sanat Liseleri ve Yüksek Tekniker Okulları formasyonları ile artan teknik kademeler arasında münhasıran ikinci Beş Yıllık Plân döneminde kapatılması ön görülüp bu yıl sınıflarına öğrenci dahi alınmayan Tekniker Okulu mezunlarına kanunla yetki verilmesi doğru olamaz.

EK : 2

TEKNİKERLERİN GÖREV VE YETKİLERİNİN KANUNDA BELİRTİLEMİYECEĞİ HAKKINDA GEREKÇE

TEKNİK ELEMAN : «Tabiattaki enerjiyi ve maddenin İhtiva ettiği imkânları yapı, makina ve mamul şekillerinde insanın kullanımına hazırlayan kimse» olarak tarif edilebilir.

Her teknik hizmette; problemin tanınması, durumun tesbiti, çözümlerin tasarlanması, alternatiflerin fizikî gerçekleştirmeleri için projelendirilmesi, detay problemlerin çözülmesi, uygulama projelendirilmesi, gerçekleştirme, İşletme ve İdame safhalarına göre teknik formasyonu olan muhtelif kademelerde teknik elemana İhtiyaç vardır. Bu hizmetler zincirinde Tekniker, Mühendisin nezareti altında kendisine verilen İş teknik İcap ve standartlara göre yapan ve yaptırılan bir teknik eleman olarak düşünülmüş, öyle yetiştirilmiş ve bugün endüstrimizin bütün kollarında usta ve İşçi İle Mühendis arasında bir kade olarak kabul edilmiştir. Gerek nazarî, gerek pratik bilgileri taşıyan Tekniker, bu niteliği İle İşi hazırlayan, kuran ve yürüten Mühendis İle İş yapacak olan usta ve İşçi arasında uygulayıcı ve uygulatıcı bir kademeyi İşgal etmektedir.

Yukarıdaki görüşlerin ışığı altında Tekniker, hizmet zinciri halkalarından yalnız bir tanesidir. Bu tek halkanın kanun metninde ve rijlt bir şekilde görev ve yetkilerini tayine imkân yoktur.

Bu konudaki kanunlardan, 3458 bir unvan kanunudur. 6785 İse yalnız şehir imarlarında mahdut bir hizmetin ifasını taallük eder. Buradan da göreceğimiz gibi ne üst ne de alt halkanın görev ve yetkileri kanunlarla tesbit edilmiş değildir.

Memleketimizde ve muhtelif meslek dallarında olduğu gibi meselâ; Subaylık, Astsubaylık, Doktorluk, Sağlık Memurluğu - Hemşirelik nasıl

birbirlerinden ayrılmaz hizmetlerse, Mühendislik ve Teknikerlik hizmetleri de teknik kademe zincirinin birbirine en yakın halkalarıdır.

Hiç bir zaman (Normal şartlar altında) Astsubay Subayın, Hemşire Doktorun hak ve yetkilerine sahip olmazlar. Astsubayın Subay, Hemşirenin de Doktor denetimi altında çalışacağı kanunla, görev ve yetkileri ise iç tüzüklerle tesbit edilmemiştir.

Zamanla değişen teknik şartlara ve her kademede Teknik Eleman talep ve mevcuduna göre yetkilerin değiştirilmesi zaruri olup, bu nedenle teknikerlerin de görev ve yetkilerinin bir elastikiyet içinde değişebilir olması da tabii ve hattâ gerekli olup bunların hiç bir kanun kapsamına, girmemesi ve İlgili Bakanlıklar tarafından zaman zaman hazırlanacak yönetmeliklerle ayarlanması zaruridir.

Diğer yönden Millî Eğitim Bakanlığı Su Komisyonunun hazırladığı tasarıya göre Makina, Elektrik, Yapı, Kâğıt ve Motor Teknikerlerine bazı yetkiler verilmesi düşünülmüştür. Oysaki Millî Eğitim Bakanlığınca 3458 sayılı kanuna göre hazırlanan Ruhsatname Tüzüğünde 20 çeşit mühendislik sayılmıştır. En az bu kadar daha teknikerin alt ve üst kademelere ve dallarda birbirlerine tedahül ettirmeden kanunla yetkilerini belli etmek gerekli olacaktır ki bu da mümkün değildir.

Sanat Liseleri ve Yüksek Tekniker Okulları formasyonları ile artan teknik kademeler arasında münhasıran ikinci Beş Yıllık Plân döneminde kapatılması öngörülüp bu yıl birinci sınıflarına öğrenci dahi alınmayan Tekniker Okulu mezunlarına kanunla yetki verilmesi doğru olamaz.

EMEKLİ SANDIKLARI İLE MALULİYET, İHTİYARLIK VE ÖLÜM SİGORTALARI KANUNLARINA TABİ HİZMETLERİN BİRLEŞTİRİLMESİ HAKKINDAKİ KANUNUN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNE VE BİR MADDESİNİN KALDHİLMASINA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1 — 5.1.1961 gün ve 228 sayılı Kanununun 3, 4, 5, 6, 10, 16 ve gegid 1 ve 2.ncl maddeleri aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir.

MADDE 3 — Sigorta Kanunlariyle muhtelif Emekli Sandıklar Kanunlarına tâbi çeşitli işlerde çalışmış olanların bu işlerde geçen hizmet süreleri birleştirilir.

Tahsis, birleştirilmiş hizmet sürelerine göre yapılır.

MADDE 4 — 3. ncü maddeye göre yapılacak tahsislerin mahiyet ve miktarlarının tesbitinde, sigortalılarla emekliliğe tâbi kimselerin sigorta ve sandık kanunlarına tâbi hizmet müddetlemin toplamı esas tutulur. Bu hizmetler toplamına :

a) Sigortalının, sigorta primi ödeyerek yevmiyede veya (E) Cetveli veya barem dışı kadrolarda çalıştıkları müddetler,

b) 5435 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu gereğince keseneklerini geri alarak sandık ile ilgisini kesmiş olanların, bu kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir sene içinde, aldıkları meblâğa defaten iade etmeleri şartıyla maaşlı veya emekliliğe tâbi (D) Cetvelinde çalıştıkları müddetler,

c) 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu gereğince keseneklerini geri almamış olmakla beraber emekliliğe tâbi memuriyetten ayrılması sebebiyle, ilgili kanun hükümleri gereğince zaman aşımından dolayı sandıkla ilgisi kesilmiş olanların, bu kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren irad kaydedilen meblâğı bir yıl içinde defaten ödemeleri şartıyla maaşlı ve emekliliğe tâbi hizmetlerde çalıştıktan müddetler,

d) Yevmiye ile veya emekliliğe tâbi olmayan ücretli bir kadroda istihdam edilenlerden veya mukavele ile çalışmalardan herhangi bir sebep ve surette sigorta primi kesilmemiş ise, bu takdirde bu hizmetlerde geçen müddetler için yevmiyenin 30 günlük tutan veya aylık ücret veya mukavelenin aylık tutan 3000 lirayı geçmemesi halinde ise 3000 lira üzerinden emeklilik keseneği hesaplanmak ve şahıs hissesi olarak aylıklarından % 10 kesilerek ödemeleri şartı ile işbu müddetler,

e) Çeşitli emekli kanunlarına göre emeklilik hakkı tanınarak geçen müddetler,

f) Emekliliğe tâbi kimselerin itibarî hizmet müddetleri, ithâl olunur.

d bendi gereğince ödenecek kurum hisseleri işveren sıfatıyla kurumlarınca ödenir.

Ay üzerinden hesaplanan hizmet müddetlerinin güne tahvilinde her ay 30 gün, üzerinden hesaplanan hizmet müddetlerinin aya tahvilinde de her 30 gün bir ay addolunur.

MADDE 5 — Kurumca ve Sandıklarca 4. ncü maddeye göre hesaplanacak birleştirilmiş hizmet müddetlerine göre ilgililere aylık bağlanırlar veya toptan ödeme yapılır ve bu hizmet müddetlerine göre 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanun hükümleri dairesinde ikramiyeleri ödenir.

MADDE 6 — Bu kanun gereğince kurum ve sandıklar tarafından bağlanacak aylıklar, sigortalılarla emekliliğe tâbi kimselerin birleştirilen hizmet süreleri toplamı üzerinden ve emeklilik sırasında bağlı olduğu sigorta veya sandık kanununa göre tesbit olunur.

Sigorta veya sandık kanununa göre hesaplanacak aylıklar, 4. ncü maddeye göre bulunacak toplam birleştirilmiş hizmet süresiyle itibarî hizmet süresi toplamın ve alâkalı kanununa göre tahsis esas teşkil eden aylığa göre tayin edilir.

MADDE 10 —> Sandık kanunlarına tâbi hizmetlerden ayrıldıktan sonra bu kanunun 1. ncl maddesinde yazılı işlerden birine girenlerin kesenekleri geri verilmez,

Ancak:

a) Emekliliğe tâbi bir vazifeden ayrıldıktan sonra kesenek ladesinden faydalanmış olanlardan 1. nci maddede yazılı işlerden birine yeniden giren ve geri aldıkları kesenekleri ödemişlerin,

b) Emekliliğe tâbi vazifeden ayrıldıktan sonra keseneklerini geri almamış ve geri alma hakkı zaman aşımına uğramış olanlardan 1. nci maddede yazılı işlerden birine girip de, zaman aşımına uğrayan keseneklerini işe başladıkları tarihten itibaren 1 yıl içinde ilgili sandığa ödemişlerin,

c) Hizmet sürelerinin kâfi olmaması sebebiyle kesenek iadesine hak kazanamayanlardan veya keseneklerini geri almamış ve bunları geri alma hakkı zaman aşımına uğramış bulunanlardan 1. nci maddede yazılı işlerden birine girip de, işe girdiklerini, işe başladıkları tarihten itibaren bir yıl içinde yazı ile sandıklara bildirmişlerin,

d) Sigorta ve Sandık Kanunlarında derpiş olunan- haklardan faydalanmış veya bu haklarını kaybetmiş bulunanların mezkûr devrelere ait hizmet müddetleri, 4. ncü maddeye göre yapılacak birleştirmede bu kanunun neşri tarihinden itibaren bir yıl içinde bir defaya mahsus olarak nazara alınır.

MADDE 16 — Bu kanun hükümlerinin tatbik tarzı Millî Savunma, Maliye, Bayındırlık, Ulaştırma, Çalışma, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlıklarınca müştereken hazırlanacak bir tüzükle gösterilir.

Kurum ve sandıklar tarafından bu kanun gereğince bağlanacak aylıklar, tüzükte belirtilecek esaslar dairesinde, birlikte ve bir yerden ödenir.

GEÇİCİ MADDE 1 — Kanun yürürlüğe girdiği tarihte 1. noı madde belirtilen işlerde çalışanlardan daha önce muhtelif sandık kanunlarına tâbi vazifelerde bulunmuş olanlar hakkında durumlarına göre 10. ncu maddenin ilgili fıkrası hükmü uygulanır. Şu kadar ki bu kanunla değiştirilmiş olan mezkûr fıkralarda tesbit olunan bir yıllık müddetler bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlar.

GEÇİCİ MADDE 2 — Bu kanun, yürürlüğe girdiği tarihte Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığında tevdiatçı bulunanların durumları, bu kanun esaslarına göre yeniden tesbit olunur.

MADDE 2 — 228 sayılı kanunun 7. ncı - maddesi kaldırılmıştır.

MADDE 3 — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4 — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EMEKLİ SANDIKLARI İLE MALULİYET, İHTİYARLIK VE ÖLÜM SANDIKLARI KANUNLARINA TÂBİ HİZMETLERİN BİRLEŞTİRİLMESİ HAKKINDAKİ 228 SAYILI KANUNUN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNE, İKİ MADDESİ İLE BİR MADDESİNİN İKİNCİ FIKRASININ VE GEÇİCİ İKİNCİ MADDESİNİN KALDIRILMASINA DAİR KANUN TASARISI GEREKÇESİ

Emekli Sandıklarıyla malûliyet, ihtiyarlık ve ölüm- sigortaları kanunlarına tâbi hizmetlerin birleştirilmesi hakkında 228 sayılı kanunun 5.1.1961 tarihinde kabul edilmiş ve 12.1.1961 tarihinde neşredilerek yürürlüğe girmiştir.

228 Şayılı Kanunun yürürlüğe girmesine rağmen çeşitli emekli sandıklarıyla sosyal, sigorta kanunlarına tâbi hizmetlerin birleştirilmediği

bazı ölüm ve hizmetten ayrılma neticesinde tesis olunan işlemlerden müşahede edilmiştir.

Hizmet görmekte İken personel toplam olarak emekliliğe hak kazanmasına rağmen Sigorta ve Emekli Sandığından birinde emekliliğe hak kazanmış olmamaları sebebiyle emeklilik maaşı bağlanamamaktadır. 228 sayılı Kanunun tatbikatında çeşitli hizmetlerde çalışan kimselerin Emekli Sandığı veya Sosyal- Sigortalardan her birinde aylık bağlanmasına hak kazanmaları şartı konulmuş olduğundan Sandıkta veya kurumda geçen hizmetlerin umumiyetle birleştirilmesi, mümkün olmaktadır. Bir kimsenin ömrü ancak devamlı olarak sigorta veya devamlı olarak emekli statüsünden birinde çalışarak emekliliğini doldurabilecek yeterlidir.

Emekli veya Sigorta Kurumları insan ömrüyle mü nasıp olarak muhtemel çalışma süreleri düşünülerek tertiplenmiş ve hizmetin kısmen Sandıkta kısmen de Sosyal Sigortalarda geçmesi hali derpiş olunmamıştır.

Bu iki statüde aylık veya toptan- ödeme yapılmasına gerekmeyecek müddette hizmetleri geçmiş bulunanlara iki ayrı statüde geçen hizmet müddetleri ise ekseriye tahsis derpiş edilen zamanı dolduracak niteliktedir.

Emekli Sandıkları Kanunlarıyla Sigorta Ka-4 nunların aylık bağlanması ve toptan ödeme ile ilgili hükümlerine atıfta bulunan 228 sayılı kanunun fulî ihtiyaca cevap verememesine mezkûr kanunların asgarî çalışma müddetlerine ilişkin hükümlerinin insan ömrü ve çalışma süresiyle doldurulamaması hallerinde, Sosyal güvenliği sağlamak ve" her iki statüde çalışanların mecmu hizmetleri üzerinden aylık veya toptan ödemeye hak kazanmalarını ve diğer taraftan son çalıştığı sandıklarla ilgili bir işde iken birleştirilmiş hizmetler üzerinden hesaplanarak emekliye ayrıldığı takdirde emekli ikramiyesi alamayan şahısların da bu haktan istifadelerini temin etmek ve 545 sayılı kanunla da tevdiatçılık kaldırılmış olduğundan 228- sayılı kanunda buia dair olan ve hükümsüz kalmış bulunan 9. ncu maddesinin de kaldırılması amacıyla 228 sayılı kanunun tadili için işbu tasarı hazırlanmıştır.

Maddelere gelince, tasarının:-

1. Maddesinde 228 sayılı kanunun bu" kanunla 3, 4, 5, 6, 7, 15, 16 maddeleriyle geçici 1. maddesinin değiştirildiği gösterilmektedir.

3 Madde ile Sosyal Sigortalar Kanunlarıyla muhtelif Emekli Sandıkları kanunlarına tâbi işlerde çalışmış olanların bu işlerde geçen hizmet sürelerinin mutlak olarak birleştirileceğini, birleştirme işlerinin her defasında ilgilinin,son atandığı hizmetin tâbi olduğu sandık veya kurum-

ca 1 ay içerisinde tamamlanıp birleştirilmiş hizmet süresinin ilgiliye, işverene ve sandık tarafından yapılmış ise kuruma, kurum tarafından yapılmış ise sandığa aynı süre içinde bildirileceği gösterilmektedir.

4. Madde ile Sigortalılarla emekliliğe tâbi kimselerin sigorta ve sandık kanunlarına tâbi hizmet sürelerinin birleştirilmesinde sigortalıların sigorta primi ödeyerek çalıştıkları sürelerle emekliliğe tâbi kimselerin çeşitli emekli sandıkları kanunlarına göre emeklilik hakkı tanınan hizmetlerde çalıştıkları fiilî ve itibarî hizmet sürelerinin esas alınacağı kabul edilmiş ve ay ve gününün hesaplanmasına ait hüküm vazedilmiştir. Bu madde ~~ile~~ kanunda mevcut olmayan itibarî hizmet süreleri de birleştirilerek hizmet sürelerine dahil edilmiştir.

5. Madde ile aylık bağlanmasına veya toptan ödeme yapılmasına hak kazanabilmek için sandıklar veya sosyal sigortalar kanunlarında öngörülen hizmet sürelerinin esas alınacağı ve son hizmetin tâbi olduğu sandık veya sosyal sigortalar kanununa göre aylık bağlanması gereken hallerde aylık bağlanacağı toptan ödeme yapılması gereken hallerde toptan ödeme yapılacağı açıklanmıştır.

6. Madde ile kurum veya sandıklar tarafından, bağlanacak aylıkların birleştirilmiş hizmet süreleri üzerinden sosyal sigorta ve sandık kanunlarından her birine tâbi işlerde geçen hizmet süreleriyle orantılı olarak ayrı ayrı tesbit olunacağı ve Sosyal Sigortalar Kanunu uyarınca hesaplanacak aylıkların aylık bağlanmasını gerektiren sebebe göre birleştirilmiş hizmet süreleri üzerinden ve sigorta primi ödeyerek geçmiş hizmet gibi muamele yapılarak tayin edileceği, sigorta primi ödeme süresi 7 yıl ve daha az ise ortalama yıllık kazancının sigorta primi ödenen süre içindeki kazanç tutarına göre hesaplanacağı Emekli Sandığı Kanunu uyarınca hesaplanacak aylıkların birleştirilmiş, hizmet süresi üzerinde emekli aidatı ödenmiş gibi muamele yapılarak ödeneceği ve ödemenin son hizmetin tâbi olduğu sandık veya kurumca ödenip hizmet süresiyle orantılı diğer kısmının sandık veya kurumca ödenip hizmet süresiyle orantılı diğer kısmının sandık veya kurum adına borç kaydedileceği ve karşılıklı alacak veya borçların ödemenin yapıl-

dığı ayı takip eden 10 gün içerisinde tasfiye edileceği ve tahsis işleminin 30 gün içerisinde tamamlanacağı açıklanmıştır.

7. Maddede toptan ödemenin yapılmasında 6 maddenin 4 ve 5. fıkralarında yazılı usule uyulacağı belirtilmiştir.

15. Maddesile birleştirilmiş hizmet süresine göre 5434 sayılı kanun hükümleri dairesiyle emekli ikramiyesi ödenmesi esası kabul edilmiş, ancak sigortalı olanlar içm bu hakkın tanınması kıdem tazminatı, ihtiyarlık ve işten ayrılma ikramiyesi gibi aynı gayeli bir ödemenin -yapılmamış, olması şartına bağlanmıştır.

16. Madde ile bu kanun hükümlerinin tatbik tarzı hakkında bir tüzük çıkarılabileceği açıklanmıştır.

Geçici Madde 1 ile T.C. Emekli Sandığı Kanunu gereğince keseneklerini geri alarak sandıkla ilgisini kesmiş olanların aldıkları meblâğı % 5 faizi ile ve T.C. Emekli Sandığı Kanunu gereğince keseneklerini geri almamış olmakla beraber emekliye tâbi hizmetten ayrılmaları sebebiyle ilgili kanun hükümleri gereğince zaman aşımından dolayı sandıkla ilgisini kesmiş olanların irad kaydedilen kesenekleri tutarında bir meblâğı sandığa ve çalıştıkları işyerinin iş kapasına alınmamış olması sebebiyle kendilerinden sigorta primi kesilmemiş olanların 14 1950 tarihinden sonra geçmiş hizmetlerinden son 10 yılma ait sigorta primlerinin ve karşılıklarının kuruma ve kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl içinde defaten ödemeleri şartıyla söz konusu devrelerdeki hizmet sürelerinin bu kanun uyarınca birleştirileceği hükmü vazedilmiştir.

Bu suretle haklarını yukarıda yazılı şekilde kaybetmiş olanlara yeni bir yıllık geçici süre tanınmıştır

Madde 2 ile 228 sayılı Kanunun 9. ncü maddesi 545 sayılı kanunla tevdiatçılık müessesesi kaldırılmakla hükümsüz kaldığından, 11. ncü maddenin 2. ncü fıkrası hizmetlerin bu kanunla birleştirilme esası kabul edildiğine göre bir manası kalmadığından 14 ncü maddesi hükümlerinin, bu kanunun 3. ncü maddesiyle tadilen derpiş edildiğinden ve geçici 2. nci maddesi de yine 545 sayılı kanunla tevdiatçılık müessesesi hükümsüz hale geldiğinden kaldırılmıştır.

EK : 4

BÜTÇENİN B CETVELİ 12000 SAYILI PERSONEL GİDERLERİ KISMINDA DEĞİŞİKLİK GEREĞİ HAKKINDA RAPOR

1956 yılında çıkarılan 6772 sayılı «Devlet ve O'na Bağlı Müesseselerde Çalışan İşçilere İlave Tediye Yapılması» hakkındaki kanunun 1 nci maddesi ile kimlere bu tediye yapılacağı açıklanmaktadır. Bu madde şöyledir ;

Madde 1 — Umumî, mülhak ve hususî bütçeli dairelerle mutedavil sermayeli müesseseler, sermayenin yarısından fazlası Devlet'e ait olan Şirket ve Kurumlarla Belediyeler ve bunlara bağlı teşekküller, 3460,3659 Sayılı Kanunların

şumulüne giren İktisadî Devlet Teşekkülleri ve diğer bilcümle kurum, banka, ortaklık ve müesseselerinde müstahdem olanlardan. tŞ Kanununun şumulüne giren veya girmeyen yerlerde çalışmakta olan ve İş Kanununun muaddel birinci maddesindeki tarife göre işçi vasfında olan kimselere, ücret sistemleri ne olursa olsun, her yıl birer aylık istihkakları tutannda ilâve tediye yapılır.

Esasen Kanunun adında konu özetlenmiştir; Devlet Müesseselerinde çalışan İşçilere ilâve tediye yapılacaktır.

4/10159 sayılı kararnameye bağılı Yönetmeliğe göre çalışan personel 12.8.1967 tarihinde yürürlüğe giren 931 sayılı yeni İş Kanunu çıkıncaya kadar işçi sayılmıyor idi. Bu tarihe kadar yürürlükte olan 3008 sayılı İş Kanunu 1936 yılında çıkarılmış, ve bunun içiyi tarif eden 1. nci inad-^{*}desi 25.1.1950 tarihinde 5518 sayılı kanunla değiştirilmiştir. Değişik şekle göre; «Bir iş akti dolayısıyla, başka bir şahsın iş yerinde bedenen veyahut bedenen ve fikren çalışan kimseye işçi» denir.

4/10195 sayılı kararnameye bağılı yönetmeliğe göre çalışan personel, çalıştıkları daireler tarafından bedenen ve fikren çalışan kimseler sayılmadıklarından işçi de sayılmıyorlardı. Ancak son yıllarda sosyal anlayışın ve çalışma şartlarının değişmesi bu kimseleri daireleri ile İhtilafa düşürmüş, bunlardan bazıları Danıştay'a başvurarak kendilerinin bedenen ve fikren çalışan insanlar yani işçi olduklarının tesbitini istemişlerdir. Durumları bu tarife uyan kimseler işçi tarifinin içine; dolayısıyla ilâve tediye yapılmasına istemeyen Maliye ve Bütçe Uzmanları Yasama Organını yıllık bütçelere konulacak bir ibareye razı etmişlerdir. Bu suretle 1965 yı-

lından itibaren Devlet Bütçesinin R Cetvelinde 12000 sayılı personel giderleri kısmında teknik personelle ilgili olarak aşağıdaki cümleye rastlanmaya başlanmıştır.

«Yatırım hizmetlerinde çalışanlar dahil olmak üzere bu statüye (4/10195 sayılı kararnameye, bağılı yönetmelik) tâbi personel hakkında 6772 sayılı kanun hükümleri uygulanamaz».

6772 sayılı Kanunun yukarıda yazılan 1. ncl maddesine göre yalnız genel bütçeye bağılı iş yerlerinde çalışan işçilere değil, İktisadî Devlet Teşekkülleri ve Belediyeler ile bunlara bağılı yerlerde çalışanlara da ilâve tediye yapılacaktır. Bu sonuncuların bütçe ile ilişkileri olmadığından yeni İş Kanununun yayınlandığı 12. Ağustos. 1967 gününden itibaren bütçe İle ilişkisi bulunmayan Devlet Müesseselerindeki 4/10195 sayılı Kararnameye bağılı yönetmeliğe göre çalışan kimselere de ilâve tediye yapılması gerekir.

Ayrıca, Bütçe Kanunu özel bir kanun olup genel kanunların uygulanmasını hukuk prensipleri bakımından bozamaması gerekir.

1967 ve. 1968 yılından itibaren Genel Bütçeye bağılı olmayan iş yerlerinde çalışan personel ilâve tediye alacaktır. Hukuk prensiplerini bozma bahasına Bütçe Kanununda bu ibarenin bulunması çalışanlar arasında ikilik yaratacak, Devlet kadrolarının boşalmasına ve veriminin düşmesine sebep olacaktır.

Esasen bu kanunun uygulanması Devlet Bütçesine 15 - 20 Milyon liradan fazlaya mal olacağı gibi bu miktarın vergileri ödendikten sonra hazineden çıkacak para net olarak 10 -15 Milyon lirayı geçmez. Bu sebeple Bütçe Kanunlarından yukarıda açıklanan R Cetvelindeki ibarenin çıkarılması yerinde olacaktır.

EK : 5

KAMU HİZMETİNDE GÖEEVLİ, MAAŞ VE ÜCRETLE ÇALIŞTIRILAN MEMUR VE HİZMETLİ YÜKSEK MÜHENDİS, MÜHENDİS, YÜKSEK MİMAR VE MİMARLARA ÖDENEK VERİLMESİ HAKKINDAKİ KANUN TASARISI

Madde 1 — Genel ve katma bütçeler ile bunlara bağılı döner sermayelerden ve kefalet sandıklarından, 440 sayılı kanuna tâbi kuruluşlardan, Üniversite, Belediye ve özel İdare gibi özel bütçelerden, bankalardan, sürekli görevleri icabı maaş ve ücret alan, memur ve hizmetli Yüksek Mühendis, Mühendis, Yüksek Mimar ve Mimarlara her ay maaş ve ücretlerinden ayrı olarak maaş ve ücretlerinin yüzde yüzü nisbetinde ödenek verilir. Bu ödenek miktarı bin liradan az olamaz. Görülen işin tehlikeli, yıpratıcı veya sosyal şartları kısıtlı iş yerlerinde olması halinde bu ödenek miktarına ayrıca % 50'yi geçmemek

üzere ilâve yapılır. İlâve ödeneklerin hangi işlerde çalışanlara, hizmetin niteliklerine göre hangi nisbetlerde uygulanacağı Bakanlar Kurulu karar ile tesbit olunur.

Madde 2 — Birinci madde yazılı ödenğe hak kazanabilmek için mezkûr maddede sözü geçen mahal ve görevlerde fiilen çalışmak şarttır.

Kanunî izinlerini kullananlarla yurt dışına ve içine eğitim veya geçici görevle başka tarafa gönderilenler ve görevleri icabı İş yerinden ayrılanlar dışında, her ne suret ve sebeple olursa olsun görevi başında bulunmayanlara, görevle-

rinden ayrı buldukları süreye ait ilâve ödenekleri verilmez.

Hastalık sebebiyle işi başına gelemeyenlerin, maaş veya ücretlerini aldığı müddetçe ödenekleri verilir.

Uhdesinde birden fazla görev bulunanlar, yalnız asil görevlerinden dolayı ödeneye hak kazanırlar. Ek görev ve vekâlet görevlerinden dolayı ödenek ve ilâve ödenek verilmesi, ek görev, maaş, ücret veya tazminatları ile vekâlet maaş veya ücretlerinin ödenmesine engel teğkil etmez.

Madde 3 — Birinci maddede yazılı ödenekler maaş ve ücretlerle beraber ödenir :

İkinci madde hükümlerine göre ödenekleri kesilmesi gerekenlerin ödeneklerinin kesilmesinde ve görevlerine dönmeleri üzerine tekrar ödenmeye bağlanmasında yukarıdaki hükümler uygulanır .

ödenenin verilmesinde, 7244 sayılı Kanunun 3. ncü maddesindeki «% 601 geçemez hükmü uygulanamaz.

Madde 4 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 5 — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

KAMU HİZMETİNDE GÖREVLİ MAAŞ VEYA ÜCRETLE ÇALIŞAN MEMUR VE HİZMETLİ YÜKSEK MÜHENDİS, MÜHENDİS, YÜKSEK MİMAR VE MİMARLARA ÖDENEK VERİLMESİ HAKKINDAKİ KANUN GEREKÇESİ

Malûm olduğu üzere 1939 yılında, 3656, 3659 sayılı ve 1944 yılında 4620 sayılı kanunlarla, Yüksek Mühendis, Mühendis, Yüksek Mimar ve Mimarlara ek görev verilmesi sağlanmıştır.

Bu kanunların çıkarılmasındaki gerekçe, o tarihlerde kamu hizmetinin aksak yürümesi için yeter sayıda teknik eleman bulunmamasına istinat etmekte idi.

Bu kanunlarla Yüksek Mühendis, Mühendis, Yüksek Mimar ve Mimarlar ikinci bir görevi de deruhte etmekle, memleket işlerinin aksamadan yürümesi sağlanmakla istenilen ve düşünülen hedefe varılmıştı. Bu kanunların taşıdığı diğer manâ ise, açıkça anlaşılacağı üzere, teknik elemanların yetişmelerinin zamana mütevakıf olması ve çok güçlükle yetişmeleridir.

Gerek yeter sayıda teknik eleman temin edilememesi ve gerekse bunların özel sektöre" ve hattâ yurt dışına gitmelerini için bu elemanlara tatmin edici ek bir ödeme yapılması kanun yapanlarca kabul edilmiştir.

Zamanla konjonktürün değişmesi sebebiyle hakimlere, sağlık personeline, her uzmanlarına ve Maliye mensuplarına aynı gerekçe ile ilâve ödeme yapılması kanunlarla sağlanmıştır.

Pek tabii bu kanunların çıkarıldığı tarihlerdeki konjonktür durumuna göre sağlanan ek ödenekler miktarı Yüksek Mühendis, Mühendis, Yüksek Mimar ve Mimarlar tanınan ek ödeneklere göre yüksek tutulmuştur.

Son olarak Veterinerlere de bin liradan az olmamak kaydıyla ek ödeme kanun tasarisinin hazirlanmasi, Yüksek Mühendis, Mühendis, Yüksek Mimar ve Mimarlar için eski yıllarda ileri sürülen fikri genelleştirerek tamamen etkisiz bir hale getirmiştir.

1963 yılından bu yana, plânlı döneme girmekle memleketimizin kalkınma çabalarında Yüksek Mühendis, Mühendis, Yüksek Mimar, ve Mimarlardan beklenen hizmet bir kat daha önem kazanmış ve 3656 4620 sayılı kanunlarla kanunun mezkûr teknik personele tanımak istediği ilâve haklar fikri daha da tahkim edilmiş bir duruma girmiştir.

Nitekim 30.4.1958 tarihinde yürürlüğe giren 4/10195 sayılı yevmiyeli teknik eleman istihdamına ait kararname, bu ana fikri teyit eden önemli bir dokümandır.

Diğer taraftan hazırlanan 657 sayılı Devlet Personel Kanunu ek görev ve yevmiye statülerini kaldırmakla yukarıdan beri izah edilen ana fikirle tezat haline düşmüştür. Buna rağmen 657 sayılı kanundan sonra da yukarıda arzedilen ek ödeme kanunları çıkarılmıştır.

Başka bir deyimle, diğer meslek kollarına yeni haklar tanınırken Yüksek Mühendis, Mühendis, Yüksek Mimar ve Mimarlara tanınan eski haklar da ortadan kaldırılmış bulunmaktadır.

Takdir buyurulacağı üzere teknik elemansız bir kalkınma mümkün değildir. Yıllık bütçe ve plân raporlarında, Kalkınma Plânının istenildiği gibi yürütülememesinde teknik eleman noksanlığı baş sebep olarak ileri sürülmektedir.

Kalkınma hizmetinde Yüksek Mühendis, Mühendis, Yüksek Mimar ve Mimarların oynayacağı rol önemini tartışma konusu dışında sayarız. Bu husus o kadar bedih ve açıktır ki diğer memleketlerin kalkınmaları yalnız ve yalnız teknik ve ehil elemanların gayretleri ile mümkün olmuştur.

Bu gün özel sektörde en büyük ücret teknik elemanlara ödenmektedir. Yurt dışına giden teknik elemanlar da yüksek ücret aldıkları gibi Türk Yüksek Mühendis, Mühendis, Yüksek Mimar ve Mimarlarına dış piyasadan talep artmaktadır.

Yüksek Mühendis, Mühendis Yüksek Mimar ve Mimarları özel sektöre ve yurt dışına fazla kaymaktan kurtarmak ve memleket halkına hizmetinin aksaksız yürümesini sağlamak için yapılacak iş, 3656 ve 4620 sayılı kanunlarla bu teknik elemanlar için getirilen ana fikrin, bu günkü şartlara uydurularak yeniden ihyasıdır. Bu sebeple ve arzedilen fikri tahkim amacı Ue ilişkide takdim edilen ödeme kanunu tasarısı hazırlanmıştır.

Bu kanunun sür'atle çıkarılması, gerek teknik elemanların verimliliğini artıracak tarzda tatmin edilmesini ve gerekse 657 sayılı kanunun halledemediği hususların hallini sağlayacaktır.

İşte bu hususları temin için hazırlanan kanun tasarısının 1. nci maddesi bahsi geçen müesseselerde maaş veya ücret ile çalışan elemanlara ne miktar ve ne şekilde ödenek verileceğini tarif etmektedir. Ayrıca bin liradan az olmamak kaydı ile de, son zamanlarda tamamen boş kalan alt kadrolara da tayin yapılabilmesi sağlanacak ve memuriyetin yeni mezunlar için de cazip şekil alması temin edilecektir.

EK : 6

4/10195 SAYILI MUAYYEN VE MUVAKKAT HİZMETLERDE ÇALIŞTIRILACAK YEVMİYELİ PERSONEL YÖNETMELİĞİNDE YAPILMASI İSTENEN DEĞİŞİKLİKLER HAKKINDA

1958 yılında yürürlüğe konan ve 1963 yılında bazı değişiklikler yapılan muayyen ve muvakkat müddetli hizmetlerde çalıştırılacak personel Yönetmeliğinin, 1963 yılından bu yana değişen şartlar ve yönetmeliğin tatbikinden ortaya çıkan bazı aksaklıklar sebebiyle, eçde edilen tecrübelerin ışığında, ihtiyaçlara daha iyi cevap verebilecek şekilde değiştirilmesi zaruri bir hal almıştır.

Yönetmeliğin, yevmiye cetveli tatmin edici olmaktan uzaklaşmış ve çeşitli ağırlık ve sorumlulukta hizmetlerin değerlendirilmesi ile ilgili hükümleri ihtiyaca cevap veremez hale gelmiştir. Bilhassa teknik personele tanınan sosyal haklar, diğer kamu personeline kanunlarla tanınan hakların çok gerisine düşmüştür.

Bu nedenlerle Kamu sektöründe bilhassa Mühendislik hizmetlerinin ilk kademelerindeki hizmetleri ifa edecek genç teknik elemanın temini önemli bir sorun haline gelmiştir.

Esasen yeteri kadar tecrübeli elemana sahip olmayan idareler yeni eleman temin edemezken bu arada ellerindeki değerli elemanları da tatmin edememek sebebiyle zamanla yitirmek durumuna düşmüşlerdir.

Böylece 4/10195 sayılı kararname ile çalışanlar da tekrar memuriyete dönme imkânını bulacaklardır.

Yine tehlikeli ve ömrü pahasına çalışan yer altı, zehirleyici ve patlayıcı madde İmâl eden fabrikalar gibi yerlerde de % 50'ye kadar Bakanlar Kurulu karar ile bir artışın lüzumluluğu gözönünde tutulmuştur".

2. nci maddesi — i. nci maddenin nasıl uygulanacağı, vazife, seyahat ve hastalık anlarında ne gibi İşlem yapılacağını tarif etmektedir. Bu meyanda, verilmekte olan ek görev ve vekâlet ücretlerine şamil olmayacağı ancak asıl görevinden ödenek alabileceği belirtilmiştir.

3. ncü maddesi — ödenegın ne zaman verileceğini ve kesilen ödeneklerin tekrar nasıl uygulanacağını tarif etmekle beraber 7244 sayılı kanuna aykırı hükmünün uygulanmıyacağı belirtilmektedir.

4. üncü maddesi — Uygulama tarihini tesbit etmektedir.

5. nci maddesi — Yürütme hükmünü göstermektedir.

Bu durum, işlerini yürütmek, programlarını gerçekleştirmek çabasında olan yatırımcı kurumları, mühendislik hizmetlerinde çok kere yeteri tecrübesi olmayan veya daha alt formasyonda yetersiz personel kullanmak zorunda bırakmakta ve bu sebeple de yatırımların zamanında yapılması ekonomik ve istenen nitelikte yerine getirilmesi olanaksız bir hale getirilmektedir. Ayrıca yeter teknik eleman temin edilememesi, sürekli hizmet sağlanamaması sebebiyle de personelin yetişme ve gelişme imkânları ortadan kalkmakta ve daha üst teknik hizmet görececek personel yetiştirilmesi mümkün olamamaktadır.

öte yandan, yurt dışına giden kalifiye teknik personel sayısı da hızla artmakta ve teknik iş gücümüze oranı önemli bir duruma yükselmektedir.

Yukarıda kısaca arzettiğimiz sakıncaları gidermede, devamlı ve kanunî bir'statünün getiri'i işne kadar geçecek zaman içinde, gerek Kamu sektöründeki teknik hizmetlerin daha iyi görülebilmesi, gerekse bu hizmet personelinin, haklarının korunması' açısından değişiklik tasarısının etkili ve yararlı olacağı kanaatindeyiz. -